

Sygn. akt III KK 554/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz (przewodniczący)
SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)
SSN Michał Laskowski

Protokolant Elżbieta Wawer

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **T. J.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 11 grudnia 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Rejonowego w G.,

z dnia 25 sierpnia 2005 r., sygn. akt II K (...),

**1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej obowiązku
naprawienia szkody (pkt. XXIV części rozstrzygającej) wobec T. J.
, a na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. w tym
samym zakresie także wobec E. J. i M. P.;**

**2. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2005 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w G. w sprawie o sygn. akt II K (..) T. J. został uznany za winnego tego, że w dniu 28 października 1999 roku w G. działając wspólnie i w porozumieniu z E. J. i M. P., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził S. (dalej zwaną: S. im. Św. (...)) w G. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 113.000 zł w ten sposób, iż poręczył spłatę pożyczki nr (...) udzielonej M. P. na podstawie zaświadczenia o zatrudnieniu pożyczkobiorcy, wystawionego przez E. J., działając na szkodę w/w S., tj. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (zarzut nr XXVII aktu oskarżenia) i za to przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. na podstawie art. 286 § 1 k.k., art. 33 § 1, 2 i 3 k.k. skazał go na karę roku i trzech miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat pięciu oraz karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki dziennej grzywny na kwotę 10 złotych, a nadto na mocy art. 72 § 2 k.k. w zw. z art. 74 § 1 k.k. zobowiązał solidarnie oskarżonych T. J. oraz M. P. i E. J. do naprawienia całości szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz S. (...) ul. B. w G. kwoty 113.000 zł w okresie próby w stosunku do każdego z oskarżonych.

Oskarżony T. J. nie złożył apelacji od tego wyroku i wobec niego stał się on prawomocny z dniem 2 września 2005 r.

Jeszcze przed wszczęciem postępowania karnego przez Sąd Rejonowy w G. w sprawie II K (...), wobec braku spłaty pożyczki nr (...), w dniu 31 stycznia 2001 roku został wydany przez Sąd Okręgowy w G. w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. akt I Nc (...) prawomocny nakaz zapłaty nakazujący M. P., T. J. i E. J. solidarnie zapłacić powodowi, tj. S. im. (...), w G. , kwotę 122.900 zł. 22 gr. Wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 122.573 zł 33 gr. od dnia 22 listopada 2000 r. do dnia zapłaty (k.15 akt I Nc (...)). Z uzasadnienia złożonego w tej sprawie pozwu wynika, że powód jest posiadaczem weksla wystawionego w G. dnia 5 kwietnia 2000 r. na kwotę 122 573, 33 zł, wręczonego mu jako remitentowi przez M. P.. Pozwani T. J. i E. J. poręczyli weksłowo za wystawcę, a wystawcą weksla jest pozwany M. P.. Natomiast z treści umowy pożyczki nr (...) z dnia 28 października 1999 r. wynika, że pożyczkodawca S. w G. im. (...) udzielił M. P. na okres od 28 października 1999 r. do 25 stycznia 2001 r.

pożyczki w kwocie 113. 000 zł., której prawnym zabezpieczeniem były: „weksel+solidarna poręka osób fizycznych”. Nadto do umowy jest dołączona wystawiona w dniu 28 października 1999 r. przez M. P. deklaracja wekslowa stwierdzająca, że przedłożył on do dyspozycji weksel własny, „który posiadacz ma prawo uzupełnić w każdym czasie na sumę odpowiadającą jego zadłużeniu z tytułu umowy kredytu, zawartej ze S. im. (...) w G. w dniu 28 października 1999 r. łącznie z odsetkami i kosztami postępowania oraz weksel ten opatrzyć klauzulą „bez protestu” i datą płatności według swego uznania w dacie lub po dacie wymagalności” (k. 768 akt II K (...)).

S. (...) w G., będący powodem w sprawie I Nc (...), podlegał licznym zmianom organizacyjnym. Postanowieniem z dnia 10 maja 2002 roku Sąd Rejonowy w G. XII Wydział Gospodarczy KRS dokonał rejestracji połączenia S. im. (...) w G. jako spółdzielni przejmowanej i S. im. (X.) z siedzibą w G. jako spółdzielni przejmującej. Następnie postanowieniem z dnia 2 października 2001 roku Sąd Rejonowy w G. XII Wydział Gospodarczy KRS dokonał rejestracji zmiany nazwy S. im. (X.) w G. na S. Rodzina w G.. Z kolei w dniu 21 czerwca 2004 roku Sąd Rejonowy w G. XVI Wydział Gospodarczy KRS dokonał rejestracji połączenia przez przejęcie S. Rodzina w G. (spółdzielni przejmowanej) przez S. im. (...) w G. (spółdzielnia przejmująca).

Wobec przejęcia S. im. (...) przez S. im. (X.), która to następnie zmieniła swoją nazwę na S. z siedzibą w G., Sąd Okręgowy w G. w dniu 15 kwietnia 2003 roku w sprawie o sygn. akt I Co (...) wydał postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności na rzecz przejmującej tj. S. z siedzibą w G.. Następnie S. z siedzibą w G. została połączona z S. im. (...) z siedzibą w G., występującą w sprawie karnej o sygn. II K (...) w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

Od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w G. kasację w części dotyczącej zobowiązania solidarnie oskarżonego T. J. – na podstawie art. 72 § 2 k.k. w zw. z art. 74 § 1 k.k. – do naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz S. im. (...) z siedzibą w G. kwoty 113.000 zł na jego korzyść wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Zarzucił w niej rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 415 § 5 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r.,

obecnie art. 415 § 1 k.p.k.), polegające na zobowiązaniu oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, podczas gdy o roszczeniu majątkowym wynikającym z popełnienia przestępstwa na szkodę pokrzywdzonego, wskazanym w punkcie XXVII wyroku Sądu, prawomocnie orzeczono w postępowaniu nakazowym, które toczyło się przed Sądem Okręgowym w G. – prawomocny nakaz zapłaty z dnia 31 stycznia 2001 r. (sygn. akt I Nc (...)) zaopatrzony w klauzulę wykonalności nadaną postanowieniem Sądu Okręgowego w G. z dnia 15 kwietnia 2003 r., w sprawie o sygn. akt I Co (...).

W związku z podniesionym zarzutem Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w G. wydanego w sprawie o sygn. akt II K (...) w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna i jako taka zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 415 § 5 k.p.k. obowiązującym w chwili wydania przez Sąd Rejonowy w G. zaskarżonego wyroku, któremu odpowiada obecnie obowiązujący art. 415 § 1 k.p.k., nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono (klauzula antykumulacyjna).

Przytoczone powyżej fakty dowodzą, że roszczenie będące przedmiotem nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w G. w dniu 31 stycznia 2001 r., w sprawie I Nc (...) oraz orzeczenie o obowiązku naprawienia solidarnie przez T. J. , E. J. i M. P. szkody zawarte w pkt XXIV części rozstrzygającej zaskarżonego wyroku mają taką samą podstawę faktyczną . Dotyczą bowiem pożyczki udzielonej przez S. im. (...) w dniu 28 października 1999 r. M. P.. To ona stała się kanwą przypisanego: T. J. w pkt XV, M. P. w pkt XVII. a E. J. w pkt VII - części rozstrzygającej wyroku przestępstwa zakwalifikowanego z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. - odnośnie T. J. i M. P. i z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 23 k.k. – odnośnie E. J.. Dowodzi tego – przede wszystkim – analiza dokumentacji związanej z tą pożyczką, w tym głównie treści tej

umowy pożyczki z dnia 28 października 1999 r. nr (...), jak też dołączonej do niej deklaracji wekslowej wystawionej przez M. P..

W związku ze stwierdzoną tożsamością podmiotową i przedmiotową roszczenia zasądzonego w postępowaniu cywilnym i obowiązku naprawienia szkody w opisywanej sytuacji znaleźć powinna była zastosowanie powyższa klauzula antykumulacyjna. Zakaz wynikający z dyspozycji art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. odnosi się do każdego określonego w ustawie wypadku orzekania karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2006 r. IV KK 328/06, OSNKW 2007 z. 2, poz. 14, z dnia 18 czerwca 2009 r. IV KK 145/09 OSNKW 2009 z. 9, poz. 77, z dnia 17 lutego 2011 r. II K.K. 20/11 LEX nr 785279) i to niezależnie od tego, czy roszczenie zasądzone w postępowaniu cywilnym zostało skutecznie wyegzekwowane.

W związku z powyższym, wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 25 sierpnia 2005 roku wydany w sprawie o sygn. akt II K (...) nie może się ostać w zaskarżonej części, ponieważ został wydany z rażącym naruszeniem prawa karnego procesowego, co miało istotny wpływ na jego treść. Doszło bowiem w nim do obarczenia skazanego T. J. obowiązkiem naprawienia szkody, w sytuacji, gdy brak już było ku temu podstawy prawnej wynikającej z przepisów Kodeksu postępowania karnego. Równocześnie z urzędu należało zauważyć, że opisane uchybienie, którym jest dotknięty zaskarżony wyrok dotyczy także dwóch pozostałych skazanych, to jest T. J. i M. P., co do których w pkt XXIV Sąd także orzekł obowiązek solidarnego – wraz z T. J. – naprawienia przedmiotowej szkody, a wobec nich również został wydany wspomniany nakaz zapłaty. Te same zatem względy przemawiają za uchyleniem – w zaskarżonej części – wyroku Sądu Rejonowego w G. także w stosunku do tych dwóch skazanych. Stąd też – stosownie do treści przepisu art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. – Sąd Najwyższy również co do nich uchylił owo orzeczenie o obowiązku naprawienia szkody kierując się takimi samymi względami.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia treść art. 637 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

